

РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

УДК 631.164.23 (075)

ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В АГРОПРОМИСЛОВЕ ВИРОБНИЦТВО

В. А. Борисова, д.е.н., професор Сумський національний аграрний університет

У статті досліджено напрями залучення інвестицій на сільськогосподарські підприємства для підвищення ефективності їх діяльності. Обґрунтовано класифікацію критеріїв оцінки соціально-еколого-економічної результативності інвестиційної діяльності в аграрній сфері.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Тісний зв'язок сільськогосподарського виробництва з природою в умовах індустріалізації агросфери призвів до масштабних негативних змін природного середовища. Складна екологічна ситуація в сільському господарстві характеризується відсутністю цільових фінансових ресурсів, призначених для відтворення природних ресурсів. Еколого-економічні проблеми в аграрній сфері є наслідком перевантаження екстенсивного розвитку сільського господарства в минулому, відсутності ефективної політики екологізації агропромислового виробництва.

Єдиним реальним та ефективним шляхом вирішення проблем екологічного розвитку агропромислового виробництва в нових умовах господарювання повинна стати активізація інвестиційної діяльності з метою фінансування придбання природоохоронних та ресурсозберігаючих технологій, здійснення інших заходів для збереження довкілля. Тому однією з державних програм підтримки і розвитку аграрного сектору є програма інноваційної та інвестиційної політики уряду, яка вимагає створення єдиної системи ефективних екологобезпечних форм господарювання, здатних викликати у працівників сільського господарства інтерес до високопродуктивної праці. Визначальним чинником має стати інноваційний менеджмент, спрямований на забезпечення такого способу функціонування керованої системи аграрного виробництва, що дозволить створити сприятливі умови для залучення інвестицій з метою дотримання параметрів екологічно збалансованого сталого розвитку підприємств АПК.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Мета еколого-економічного інвестування, спрямованого на підвищення економічної ефективності ведення сільськогосподарського виробництва з урахуванням екологічних інтересів повинна полягати у переході системи аграрного виробництва на якісно новий рівень, що відповідає сучасним вимогам розвитку суспільства. Сутність такого переходу – кількісне нагромадження якісних змін у елементах системи екологізації агровиробництва, нове структурне поєднання яких у їх взаємозв'язку і взаємодії призведе до більш досконалого способу природокористування в цій галузі.

Вивчення наукових літературних джерел з

даної проблематики засвідчує, що суттєві пропозиції методичного та практичного характеру з проблем інвестування в аграрній сфері внесли такі відомі вчені, як: В. Алексійчук, І. Бланк, О. Гудзь, М. Дем'яненко, М. Кісіль, А. Пересада, П. Стецюк, Л. Худолій, А. Чупіс [1-8] та ін. Однак в умовах трансформації всієї фінансово-кредитної системи низка аспектів цієї важливої проблеми вимагає подальшого дослідження з метою пошуку шляхів розробки та впровадження інвестиційних проектів з урахуванням екологізації агропромислового виробництва.

Формування цілей статті. Метою статті є виявлення можливостей та напрямів розвитку системи інвестування в аграрній сфері, визначення внутрішніх та зовнішніх факторів, що стримують ці процеси та окреслення шляхів щодо відтворення природно-ресурсного потенціалу АПК.

Виклад основного матеріалу. Досвід країн з розвинутою економікою свідчить, що сфера агробізнесу є привабливою для інвестицій, оскільки на продукцію АПК завжди є стійкий попит, який не має тенденції до зниження. Одним з важливих напрямів інвестування в аграрній сфері є інвестування заходів, спрямованих на підвищення родючості ґрунтів, бо земля є незамінним та територіально обмеженим засобом виробництва. Властивість землі покращуватися за умов правильної агротехніки – одна з відмінних характеристик ґрунту. Економічне дослідження категорії родючості ґрунту дозволяє сприймати цю якість землі як об'єкт виробничих відносин, необхідний для активного включення її у систему розширеного відтворення. Саме це і визначає екологічну спрямованість земельної реформи – ефективне раціональне використання земельних ресурсів та їх відтворення.

У розвинених країнах світу економічний аналіз деградації ґрунтів має тривалу історію. Перші спроби моделювання базувалися на рівні господарства та полягали в аналізі розміщення ресурсів та інвестиційних рішень суб'єктів агропідприємства, що найбільш підходить для виявлення прямих причин деградації ґрунтів [6]. Застосовувалися економічні моделі, які пояснюють причини та наслідки деградації ґрунтів в рамках ринкових законів, і таким чином забезпечують зв'язки між проблемою та інструментарієм її вирішення. У

основі цих моделей є два питання: як зміни в цінах на сільськогосподарські товари вплинуть на рішення агропідприємців щодо вживання заходів з подолання процесів деградації ґрунтів і яку роль повинні відігравати економічні та фізичні зв'язки між сільським господарством й іншими сферами економіки при оцінці шкоди від ерозії ґрунтів.

Вплив екологічних умов на виробництво ще недостатньо досліджений, ці умови вже починають відігравати все зростаючу роль у системі планування сільськогосподарського виробництва. Мета еколого-економічного планування – не тільки визначити умови, необхідні для збільшення виробництва, але й забезпечення балансу між виробництвом та довкіллям, де землі відводяться головна роль. Отже, у сфері сільськогосподарського природокористування основна увага повинна приділятися екологічним аспектам землекористування – охороні земельних ресурсів від забруднення та відновленню деградованих земель з метою забезпечення можливості їх подальшого ефективного використання теперішнім та майбутніми поколіннями, що потребує інвестицій.

У розвинених країнах склалася ситуація, що як тільки акцент у моделюванні та менеджменті природокористування перемістився з оптимального виснаження земель до їх сталого використання, характеристика процесу деградації ґрунтів як проблеми оптимального виснаження надлишкового ресурсу була переоцінена. Було розроблено моделі, які передбачають здійснення інвестицій у поліпшення якості ґрунтів, де припускається, що якість ґрунтів може бути збільшена за рахунок дещо нового погляду на проблему деградації ґрунтів, а сільськогосподарські землі вважаються виробленим, а не початковим ресурсом, аналогічно до всіх інших видів ресурсів, які розглядаються у сільському господарстві. Таким чином, проблеми деградації та реабілітації ґрунтів є проблемою аналізу інвестиційного оновлення, змодифікованого на взаємозв'язок якості ґру-

нту та відповідних інвестицій.

Інвестиції у покращання ґрунтів розширюють спектр можливостей агропідприємців з огляду на розміщення продукції та ресурсів. Крім вибору технологій та культур, проблема оптимізації зараз включає розміщення ресурсів між різними видами продукції та майбутньою якістю земель. Попередні моделі являли собою особливі випадки, коли вважалося, що дії агропідприємців можуть тільки виснажувати землю, хоча і в різному ступені, залежно від продуктивного та технологічного вибору. Емпірична значущість цього "нового" погляду на деградацію ґрунтів стає очевидною, враховуючи реакцію агропідприємців на економічні зрушення зовнішнього походження.

Проблема управління родючістю ґрунтів досить складна і маловивчена, але в сучасних умовах в Україні є найбільш раціональним шляхом одержання дешевої та екологічно чистої продукції без зовнішніх інвестицій. Дослідження показали можливість заміни відсутніх зовсім або недостатніх органічних добрив тваринного походження рослинним шляхом [2]: поповнення вмісту гумусу в ґрунті через використання соломи зернових культур та іншої побічної продукції, зміни структури посівних площ з метою збільшення площ багаторічних трав, вирощування сидератів.

Природна родючість – це родючість за рахунок якої можна без додаткових заходів її підвищення одержати певний урожай, при умові дотримання вимог технологій. При сприятливих агрокліматичних умовах природна урожайність зернових культур, вирощених у Сумській області, у Лісостеповій зоні – 26,4 ц/га, Перехідній зоні – 19,5 ц/га, Поліській зоні – 13,6 ц/га [1]. Розрахунок економічної ефективності застосування агротехнологій бездефіцитного балансу гумусу показує, що найбільша ефективність у Лісостеповій зоні, порівняно з Поліською і Перехідною (табл. 1). В той же час, вартість додатково одержаної продукції більша на менш родючих землях Поліської і Перехідної зони, ніж у Лісостеповій.

Таблиця 1

Розрахунково-економічна оцінка агротехнології бездефіцитного балансу гумусу на 1 га при вирощуванні озимої пшениці у Сумській області

Агрокліматичні зони	Оцінка продукції за рахунок природної родючості, грн.	Економічні показники агротехнології бездефіцитного балансу гумусу				Коефіцієнт ефективності агротехнології (гр.5 : гр.3)
		Вартісна оцінка, грн.			прибутку за рахунок агротехнології	
		Бездефіцитного балансу гумусу, грн.	додатково одержаної продукції, грн.			
1	2	3	4	5	6	
Поліська	380,8	97,0	420,0	323,0	3,32	
Перехідна	546,0	85,0	392,0	307,0	3,61	
Лісостепова	739,2	72,0	364,0	292,0	4,05	

Важливим напрямом еколого-економічного інвестування є переробна галузь, що надасть можливість суттєво збільшити частку переробленої, екологічно чистої сільгосппродукції в загальному обсязі її реалізації, скоротить витрати на її транспортування, зменшить кількісні та якісні збитки від перевезення і зберігання, розширить асортимент [5]. Пріоритетне і цілеспрямоване

створення нових, реконструкція і модернізація діючих підприємств переробної промисловості сприятиме прискоренню окупності капіталовкладень та інтенсифікації процесу концентрації капіталу. Адже, як свідчить практика, нестача сировини і продукції є наслідком недостатніх обсягів інвестицій у ресурсоємні технології, що і породжує нестабільність в агропромисловому комплексі.

ксі.

По мірі посилення контролю з боку урядових структур за землекористуванням та станом довкілля розвивається екологічне підприємництво – особлива, специфічна форма суспільно-корисної діяльності, сутність якої полягає у відтворенні природних ресурсів. Економічна доцільність екологічного підприємництва очевидна: це, перш за все, повернення “втрачених” для суспільства природних благ до сільськогосподарського ресурсного обігу, залучення раніше недоступних ресурсів [8].

Враховуючи світовий досвід економічного вирішення екологічних проблем сільського господарства, ми вважаємо, що стимулом для розвитку екологічного підприємництва в аграрній сфері України повинно стати екологічне інвестиційне податкове стимулювання – залучення інвестицій у екологічно чисті технології та обладнання за допомогою податкових методів.

При визначенні інвестиційної привабливості екологічно орієнтованих підприємств важливу роль грає оцінка економічної ефективності залучення інвестицій. Інтегрована оцінка соціального екологічного та економічного результату інвестиційної діяльності в АПК може бути розроблена за умови, що соціальні та екологічні результати, які виражені натуральними показниками, можна оцінити вартісними. Однак специфічні особливості сільськогосподарського виробництва ускладню-

ють соціальну, економічну та економічну оцінку ефективності інвестицій в агропромислове виробництво. До найважливіших з них слід віднести нерівномірність використання техніки в часі, структурні зміни ґрунту (водно-повітряний режим, протиерозійна стійкість, розвиток мікрофлори та зоофауни), вплив ряду біологічних факторів, насамперед, хімічний склад повітря в тваринницьких приміщеннях, що супроводжується підвищеним вмістом забруднюючих речовин (аміаку, сірчаного водню, вуглекислого газу) та ін. Соціальні результати в аграрному виробництві іноді мають свій прояв не відразу, а через лаг. Крім того, вони формуються опосередковано, через рослинний та тваринний світ. Спочатку впливу піддається оточуюче середовище повітря, ґрунт, вода, які в свою чергу в зміненому вигляді діють на рослинний та тваринний світ, а останні – на людину через продукти споживання. Прояв соціально-еколого-економічних результатів інвестиційної діяльності в аграрній сфері за критеріями оцінки відображено на рис. 1.

Наведена класифікація дозволяє оцінити комплекс соціально-еколого-економічних результативності інвестиційної діяльності в АПК, тобто існує реальна можливість встановлення ступеня впливу кожного критерію на ефективність інвестицій. Пропонується визначати абсолютну економічну ефективність інвестицій за формулою:

Рис. 1. Класифікація критеріїв оцінки соціально-еколого-економічної результативності інвестиційної діяльності в аграрній сфері

$$E_T = \frac{\sum_{t=1}^T (P_t - P_{int} + A_{int} - R_{int} - (M_{int} - M_o) + (W_{int} - W_o) + (OE_{int} - ONE_{int}) / (1+r)^t) - P_o - A_o - R_o}{\sum_{t=1}^T (It / (1+r)^t)}$$

де E_T – абсолютна економічна ефективність інвестицій в ресурсний потенціал;

P_t – прибуток отриманий в t-му році;
 A_{int} – амортизаційні відрахування в періоді

t;

R_{int} – фіксовані рентні платежі, які виникли в результаті здійснення проекту в період t;

M_{int} – плата за використання сировинної бази за період t;

W_{int} – розмір фонду заробітної плати за рік t;

OE_{int} – інші позитивні соціальні ефекти, у вартісному виразі за період t;

ONE_{int} – інші негативні соціальні ефекти, у вартісному виразі за період t;

P_0 – прибуток отриманий до інвестування (за попередній рік);

A_0 – амортизаційні відрахування до інвестування (за попередній рік);

R_0 – фіксовані рентні платежі до інвестування (за попередній рік);

M_0 – плата за використання сировинної бази до інвестування (за попередній рік);

W_0 – розмір фонду заробітної плати до інвестування (за попередній рік);

It – вартість інвестованих засобів t-ому році;

r – ставка дисконту;

t – строк виконання проекту.

Оптимальним варіантом інвестування агропромислового виробництва буде такий проект, який є економічно ефективним та відповідає вимогам критеріїв оцінки соціально-еколого-економічної ефективності.

Вирішальною умовою успішної інвестиційної діяльності підприємств в умовах ринку є ефективне вкладання додаткового капіталу, бо інвестиційні ресурси є об'єктом управління. Тому процес інтенсифікації інвестиційної діяльності в агропромислового виробництві на мікро- та макрорівні повинен бути керованим. Активізувати інвестиційну діяльність можливо на засадах планування, яке є важливою ланкою в структурі організаційно-економічного механізму. Для залучення інвестицій необхідно розробити інвестиційний проект або програму. Необхідність оцінки екологічної складової інвестиційного проекту ґрунтується на принципах соціально-етичного маркетингу. Потенційний інвестор оцінює виробничий процес з точки зору охорони навколишнього середовища та природоохоронних заходів, що повинні гарантувати дотримання умов проекту:

- мінімізацію кількості викидів, що відповідають екологічним нормам України;
- відсутність токсичних та шкідливих речовин;
- збереження та покращання якості землі;
- раціональне використання та зменшення обсягів залучених в експлуатацію природних ресурсів;
- зменшення викидів забруднювальних речовин в оточуюче середовище.

У структурі організаційно-економічного механізму інтенсифікації інвестиційного процесу в АПК центральне місце займає управління всіма аспек-

тами інвестиційної діяльності підприємства. Воно передбачає управління інвестиційним проектом, економічні та фінансові важелі. У процесі аграрної реформи на підприємствах відбулися зміни у формах власності та господарювання, поступово змінюються методи управління інвестиційними процесами. Аналіз роботи підприємств АПК показав, що найкращі результати там, де кадри опанували нову систему господарювання, де чітко дотримуються технологічних вимог та враховують потреби ринку [3].

Відносини в аграрному інвестиційному процесі регулюються системою економічних, фінансових та інших важелів, що застосовуються через механізми оподаткування, фінансову, цінову та амортизаційну політику, фінансову допомогу у вигляді дотацій, субвенцій, субсидій і бюджетних позик, державні норми і стандарти, регулювання участі інвесторів у приватизації, проведення експертиз інвестиційних проектів та інші заходи. Переважна більшість елементів механізму управління інвестиційною діяльністю є загальнодержавними і поширюється на агропромисловий комплекс як на невід'ємну частину національної економіки [7]. Виходячи з цього, окремі складові механізму управління інвестиційною діяльністю в АПК необхідно розглядати як загальнодержавну функцію.

Потреби в інвестиціях у аграрне виробництво досить значні, тому важливо забезпечити мобілізацію всіх можливих інвестиційних ресурсів. У результаті аналізу існуючих джерел і методів фінансування інвестицій встановлено, що головним критерієм оптимізації співвідношення між власним, залученим і позичковим капіталом повинно бути забезпечення високої фінансової стійкості підприємств і максимізація суми прибутку від інвестиційної діяльності. Вибір методів фінансування інвестицій дозволяє розрахувати пропорції в структурі джерел інвестиційних ресурсів. Найпоширенішими, на нашу думку, є повне самофінансування, акціонування, кредитне фінансування, лізинг і змішане фінансування.

Класичною формою самофінансування є власні кошти у вигляді прибутку та амортизації. У країнах з розвинутою ринковою економікою рівень самофінансування досягає 60% і більше. Аналіз стану кредитного забезпечення вітчизняних підприємств аграрного виробництва показав, що за останні роки спостерігається тенденція до зниження процентних ставок, проте ціна за кредитні ресурси на даний час перевищує рівень беззбитковості інвестицій. Сільськогосподарські підприємства, як правило, не володіють високоліквідною майновою заставою, що не дає змоги забезпечити значні позики для придбання основних засобів [7]. Внаслідок цього довгострокове кредитування сільськогосподарських підприємств відбувається на рівні 5-10% від загальної суми наданих позик. Тому потрібно провести докорінні

ринкові перетворення у фінансово-кредитній системі.

Важливим напрямом інтенсифікації відтворювальних процесів в АПК є технічне переоснащення сільськогосподарських підприємств, забезпечення можливості придбання мінеральних добрив, пестицидів та інших засобів захисту рослин; розвиток індустрії зберігання та локальної переробки сільськогосподарської продукції, застосування високоінтенсивних сортів сільськогосподарських культур вітчизняної та зарубіжної селекції, розведення тварин високої генетики. У сучасних умовах позитивно вирішити цю проблему можливо через лізинг, який за своєю економічною сутністю є вкладанням коштів на поворотній основі в основний капітал.

Потужності українських банків та інших кредитних установ занадто малі, щоб резервувати кошти для видачі довгострокових кредитів та гарантій за кредитами на закупівлю машин, устаткування та оновлення зношених основних засобів. Тому з метою інвестування сільськогосподарських підприємств створено державний лізинговий фонд, набуває подальшого розвитку мережа машино-технологічних станцій.

Іншим джерелом фінансування інноваційних програм щодо відтворення природно-ресурсного потенціалу АПК може бути інвестиційний податковий кредит. Його можна визначити як відстрочку виплати податку з прибутку, що дається суб'єкту підприємницької діяльності на певний строк з метою збільшення його фінансових ресурсів для здійснення інноваційних програм із наступною компенсацією відстрочених сум у вигляді додаткових надходжень податку внаслідок загального зростання прибутку, що буде одержаний відповідно до чинного законодавства внаслідок реалізації інноваційних програм [66].

Інвестиційний податковий кредит повинний мати цільове призначення. Надання інвестиційного податкового кредиту доцільно здійснювати переважно під інноваційні програми, що забезпечують реалізацію таких науково-технічних пріоритетів, як:

- удосконалення технічної бази управління якістю повітряних, водних, земельних, лісових ресурсів, небезпечними відходами, біологічними ресурсами та ін.;

- науково-технічне відновлення виробництва з підвищенням його техніко-економічних показників і забезпеченням конкурентоспроможності на ринку;

- прискорення розвитку наукомістких і високотехнологічних галузей і виробництв, здатних кардинально змінити економічний і науково-технічний потенціал України;

- розширення виробництва у найбільш пріоритетних і ефективних для національної економіки секторах ринку.

Введення інвестиційного податкового креди-

ту має визначені переваги порівняно з іншими формами кредиту. Так, при звичайному банківському кредитуванні використовуються вільні кредитні ресурси, яких часто не вистачає. Крім того, банківський кредит надається на умовах виплати досить значних відсотків, що робить інвестиції за рахунок такого кредиту для підприємства економічно недоцільними. З іншого боку, у випадку зниження відсотків зникає зацікавленість банків у наданні кредитних ресурсів, крім того що кредитування інвестиційних проектів передбачає тривалий термін повернення кредиту, що зв'язує "швидкі гроші" банків.

Впровадження інвестиційного податкового кредиту не вимагає додаткових кредитних ресурсів, оскільки в ньому використовується ресурсний потенціал самого підприємства у вигляді прибутку (тієї частини, що повинна відраховуватися в бюджет у вигляді податку на прибуток). Тому введення інвестиційного податкового кредиту буде заохочувати підприємства підвищувати ефективність своєї роботи та одержання прибутку.

Держава, втрачаючи на певний час деякі суми дохідної частини бюджету, надалі може розраховувати на збільшення бюджетних надходжень через загальне зростання прибутку й обсягів податку на нього. При цьому необхідно брати до уваги, що при звичайному кредитуванні кредитор, крім суми кредиту, що повертається, додатково одержує тільки обумовлений відсоток. При використанні інвестиційного податкового кредиту приріст податку, одержаний після реалізації проекту, може набагато перевищити процентний рівень і буде носити не разовий, а систематичний характер.

Інвестиційний податковий кредит не слід розглядати тільки як чергову форму пільгової дотації підприємствам. Надання кредиту повинно створювати заохочувальний ефект і дисциплінувати позичальника. Тому принципи впровадження і використання інвестиційного податкового кредиту не повинні випадати із загального економічного простору (вони повинні відповідати умовам податкової і кредитної політики, що діють у державі). Визначальними умовами надання інвестиційного податкового кредиту, на нашу думку, повинні бути:

- стабільний фінансовий стан підприємства-позичальника, тобто систематичне одержання їм прибутку, з якого нараховується податок;

- переважно (не менше 50%) інвестиційна спрямованість у використанні власних фінансових ресурсів інвестора (прибуток, амортизаційні відрахування, відшкодування збитку від аварій, стихійних лих, грошові нагромадження громадян, юридичних осіб тощо);

- наявність економічно обґрунтованого інноваційного проекту (бізнес-плану), що забезпечує після його реалізації підвищення ефективності

виробництва, зростання загального обсягу одержаного підприємством прибутку і, відповідно, сум податку з прибутку як джерела компенсації інвестиційного податкового кредиту;

- термін окупності запозичених через інвестиційний податковий кредит засобів, тобто їх повернення в бюджет у вигляді додаткових надходжень податку з прибутку, не повинен перевищувати визначений розмір, наприклад, п'ять років після реалізації інноваційного проекту.

Дотримання цих умов знижує ризик кредитора, у даному випадку держави, у відношенні ефективності використання інвестиційних ресурсів [4].

Враховуючи, що джерелом інвестиційного податкового кредиту є податок, то щорічна сума кредиту не може перевищувати загальної суми податку, що виплачує підприємство з прибутку за підсумками року.

Стосовно відповідальності суб'єктів підприємницької діяльності за використання і повернення кредиту необхідно відмітити, що хоча умови надання інвестицій податкового кредиту не містять вимог у виплаті відсотків за користування кредитом, необхідно передбачити таке нормативне положення, за яком підприємство-позичальник у випадку порушення умов договору щодо терміна реалізації інноваційного проекту і

повернення кредиту виплачує в бюджет за увесь час заборгованості пеню в розмірі середньозваженої дисконтної ставки НБУ, розрахованої за весь термін прострочення [11].

Висновки. Мотивація до залучення інвестицій у виробництво та природний ресурсний потенціал АПК залежить від фінансової стабілізації, гнучкості та стимулюючої направленості податкової політики, завершеності реформування форм власності. Створення сприятливого інвестиційного клімату в аграрній сфері та активізація інвестиційної діяльності всіх господарчих суб'єктів, враховуючи сучасне фінансове та матеріально-технічне становище підприємств агропромислового виробництва, потребують вирішення завдання якісної зміни підходів до управління АПК в цілому, кожної його галузі та господарюючого суб'єкта. Тому необхідно формування дієвого механізму управління інвестуванням відтворення ресурсного потенціалу АПК з урахуванням екологічної складової, адекватного умовам сучасного економічного стану, враховуючи специфіку агропромислового виробництва, здатного створити економічно вигідні умови для стимулювання накопичення аграрного капіталу та росту ефективності його використання, що можливо за рахунок розвитку екологічного агропідприємництва.

Список використаної літератури:

1. Аграрний сектор економіки України (стан, минуле і майбутнє). / [за ред. П.Т. Саблука, В.Я. Месель-Веселяка, М.М. Федорова] – К.: ННЦ "ІАЕ" УААН, 2009. – 800 с.
2. Амбросов В.Я. Ефективність використання факторів розширеного відтворення в аграрному секторі / В.Я. Амбросов // Економіка України, №1, 2009. – С. 67-73.
3. Кісіль М.І. Розвиток наукових досліджень з інвестиційних проблем в аграрному секторі економіки / М.І. Кісіль // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: фінанси і кредит. – 2006, №1. – С.139-146.
4. Малік М.Й. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми: монографія / М.Й. Малік, О.А. Нужна. – К.: ННЦ «ІАЕ». – 2007. – 270 с.
5. Маркетинг інновацій і інновації в маркетингу: монографія / [за ред. С.М. Ілляшенка] – Суми: ВТД "Університетська книга", 2008. – 615 с.
6. Месель-Веселяк В.Я. Дохідність і розширене відтворення в агропромисловому виробництві / В.Я. Месель-Веселяк // Економіка АПК. – 2008. – № 5. – С. 12-17.
7. Стецюк П.А. Теорія і практика управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств: монографія / П.А. Стецюк – К.: ННЦ ІАЕ, 2008. – 386 с.
8. Форми господарювання на селі (аналіз розвитку). / [за ред. П.Т. Саблука, В.Я. Месель-Веселяка. – 4-е вид., доп. – К.: ННЦ "ІАЕ". – 2008. – 102 с.

В статті досліджено напрямлення привлечення інвестицій на сільськогосподарські підприємства для підвищення ефективності їх діяльності. Обосновано класифікацію критеріїв оцінки соціально-еколого-економічної результативності інвестиційної діяльності в аграрній сфері.

The author studies the trends of attracting investments on agricultural enterprises in order to improve their performance. The author also justifies the classification of criteria for assessment of the social and ecological and economic efficiency of investment activity in the agrarian sphere.

Рецензент: д.е.н., професор А. В. Чупіс
Дата надходження до редакції: 11.03.2012 р.